

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrtleta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 28. februarija 1866. ~

Gospodarske stvari.

Oznanilo razstave,

ki se v jeseni tega leta napravi v Gradcu

za pridelke kmetijske in obrtniške in umetne izdelke Štajarskega, Koroškega in Kranjskega.

Razstava se prične 30. dan avgusta (vélicege srpana) 1866, konča pa, če se za nekatere dni ne podaljša, poslednje dni septembra (kimovca).

Razstava za živino bo le tri dni, namreč 27., 28. in 29. dan septembra.

V razstavo se bodo jemali kmetijski pridelki, to je, poljski in vrtni pridelki, kakor žita, sadje, frišno in suho, zelenjava, mnogovrstna semena detelje in trave, sočivje, lan, konoplje, barvene rastline, hmelj, kakor tudi zdravilne rastline, gozdna semena, doge, žagance, furniri, skodle, ličje, čreslo, ježice, trstje, kovaško oglje, smola, brinove jagode; vino in frišno grozdje, volna, svilni in čebelni pridelki, namreč kokoni, svila, mёд in vosek, čebelni panjovi raznih oblik; domače živali, kakor konji, goveda, osli, ovce, kozе, prešiči, perutnina, psi itd.; kmetijsko-obrtniški pridelki: moka, kruh, dvopek (cvibak), suho sadje, razna olja, mјilo, sladkor, maslo, sir, mleko in mnogovrstno meso; obrtniško-umetni izdelki, to je, načrti in modeli kmetijskih poslopij, skednjev, kašt, hlevov, gnojnišč itd.; kmetijske mašine in hišno orodje za razne potrebe; rudniške in mineralne tvarine; mašine in razno hišno orodje; lončena roba, opeka, drenažne in druge enake ceví, steklo in stekleno blago, razni izdelki iz kamna, kakor mliniski in brusni kamni itd.; kemijsko-obrtniški izdelki, kakor lekarske priprave, tolstenina, svečavne priprave olje, ubeljeni vosek, mјilo, sveče itd.; razna pijača, kakor vino, pivo, žganje, slivovec, vinski cvet, medica, mošt, naravne in umetno napravljene slatine; preja, tkanje in izdelki, naj so iz prediva, volne, svile ali pavole; usnje, pergament in usnjeni izdelki, kakor škornji, čevlji, sedlarska in jermenarska roba in rokovičarsko blago; kožuhovina in krznarski izdelki, svilni klobuki, krtače, šopiči, pisavno in lepotivno perje, kakor tudi izdelki iz ribjih kostí in človeških las; papir in papirnati izdelki, to je, razne papirnate stvari, tapete, predgrinjala, kvarte, bukvovezni izdelki; slamnati, ličnati in kavkučni izdelki, namreč slamniki, slamnate pletenice itd.; leseni izdelki, na pr. mizarska, sodarska in strugarska dela, rezilne reči iz lesa, kostí, morskih pen, in jantarja, zlatarska in tapecirarska roba; hišna obrtnija, kateri se prištevajo ženski izdelki, to je, predenje, šivanje, vezanje, umetno napravljene cvetlice iz svile, papirja, usnja, volne itd.; izdelki umetnijskih reči in raznih obrtnikov, h katerim štejemo zlatarje, srebrnarje in dragotinarje, črko- in lesorezce in štempljarje,

gravêrje, črkolivce, tiskarje, kamno in bakropisce itd., ravno tako tudi umetne izdelke in sicer v malarií, podobarstvu in risarstvu.

Ta razstava je posebno za štajarsko, koroško in kranjsko deželo namenjena, iz družih dežel in ptujih krajev se bodo reči le toliko časa v razstavo prejemale, dokler bo v nji kaj prostora.

Napovedati se morajo reči, ki se mislijo v razstavo poslati, zadnji čas do 1. junija (rožnika) tega leta; pozneje napovedane reči se bojo le vzele, ako bo še prostora kaj.

Kako se napovedujejo v razstavo namenjene reči, se bo pozneje povedalo.

Za prostor v razstavnih poslopijih ne bo treba ničesa plačati.

Za vožnjo v razstavo, razložbo in odpeljavo v razstavo odpeljanega blaga morajo lastniki sami skrbeti al to naročnikom in pooblastencem prepustiti; le takrat, kadar tega poprosijo, prevzame to skrb razstavni odbor, ki jo pa posebnim oskrbnikom proti določeni plači prepusti.

Razstavni odbor si bo prizadeval za zmanjšanje vožnine za osebo, kakor tudi za vožnjo v razstavo pripeljanega in odpeljanega blaga po železnici, kar se bo pa tudi o pravem času na znanje dalo.

Da bi se veselje za razstavo bolj zbudilo, se bodo premije delile za izvrstnejše reči.

Vsakemu razstavljavcu je pa na prosto voljo dano, da na svoje reči ceno postavi, po kateri so na prodaj, toda morajo, akoravno so prodane, do konca v razstavi ostati.

Ravno tako se bodo tudi dobički, ki se bodo iz razstavljenih reči nakupili, po srečkah izigrali.

Vsa naznanila, poprašanja, pošiljanja itd. se imajo v frankiranih pismih do podpisanega odbora v Gradec pošiljati.

V Gradcu 16. novembra 1865.

Odbor za graško razstavo.

Razstavna pisarnica je v poslopji akademije za kupčijstvo in obrtnijo Neuthorplatz Nr. 5.

Tudi odbora kmetijske družbe v Ljubljani in Celovcu prejemata za graško razstavo namenjeno blago in ga naprej v Gradec pošiljata, toda mora se jima za razstavo napravljeno blago o pravem času izročiti, da se more o napovedani dóbi v razstavo poslati.

Napoved v razstavo namenjenega blaga pa se, kakor je gori rečeno bilo, pošlje naravnost v Gradec razstavnemu odboru.

Trihine,

nam še nova zival, človeku sila nevarna.

Velik strah delajo po svetu trihine, celó majhni črviči, ki se s prostim očesom skor ne vidijo; le v

svinjskem mesu se nahajajo, pa pridejo tudi v človeka, ako je jedel tako meso, klobase itd., v katerih so bile žive trihine, ki jih vročina pri kuhi ni pomorila.

Omenili smo sicer že v našem listu te nesrečne živali; al ker je čedalje več strahu in hrupa po svetu, in sicer tacega, da se že tudi pri nas dosti ljudi ne dotakne več svinjskega mesa in klobas, zdi se nam potrebno, da kaj več povemo svojim bralcem o trihinah — v tolažbo, pa vendar tudi v poduk, ako bi se primerilo, da se tudi pri naših prešičih prikaže ta žival.

Popisali bomo najpoprej nekoliko to žival in njeno življenje. Pred vsem pa povemo to, da ikre (šenki pšeno, stroge, Finnen), ki jih tudi naši prešiči imajo včasih veliko, so vse drugačna žival kakor trihine. Če je tudi ikrasto meso nezdravo človeku, vendar tako strašno nevarno ni, kakor je trihinasto meso. To je prvo, kar je vedeti treba.

V nobeni deželi našega cesarstva niso do lanskega leta zapazili trihin, če tudi so je na Angleškem že pred 30 leti zdravniki v človeških mrličih našli; dr. Böhler v Plauenju je bil prvi, ki je v živem človeku zapazil to žival. Prof. dr. Zenker v Erlangen-u in prof. dr. Virhov v Berlinu sta nam trihine najbolj pojasnila.

Ti črviči se navadno s prostim očesom večidel videti ne dajo, tako majhni so; so sicer včasih tretji del ali pol linije dolgi, pa njih život je prezoren (skoz vidljiv); večidel tiči ta žival v mehurčku (Kapsel) v meso vgnjezdenu. Če se je v ta mehurček več apnaste tvarine zasedlo, se potem vidi trihina kakor mala, belkasta pičica. Trihinasto meso, ako se prereže, je včasih polno taci belih pičic. Če trihino pogledamo z ogledalom, ki jo 300krat povekša, je trihina nekako podobna navadnim pijavkam. — Trihine so možkega in ženskega spola; on je manjši kakor ona; ona nosi v svojem životu sila veliko (60 in še več) živih mladih, ki so nitkam podobni.

Kadar je človek povžil trihinasto svinjsko meso, zlezejo trihine po želodcu v čeva človeška; tū pa ne ostanejo, ampak čeva prebodejo in lezejo v meso človeško na vse strani, ker le v mesu morejo živeti in nikjer drugje. Zato se tudi pri prešičih nahajajo le v mesu in ne v slanini (špehu) in nikjer drugje ne. Tū pa se jih zaredi neizrečeno veliko; v enem samem kvintelju trihinastega svinjskega mesa je prof. Leukart našel 40.000 taci živalic. Trihine so sila trdna stvar, tako, da je le huda vročina (50 do 60 stopinj) pokončá; še celó v gnjilem mesu ni tega mrčesa konec.

Vprašali bojo bralci naši: kako pa se zaredijo trihine pri prešičih?

Na to moramo odgovoriti, da tega še nobeden ne vé. Saj še tega za gotovo ne vemo, kako da se ikre zaredijo v svinjah. Pravijo sicer nekteri, da taki prešiči, ki na prostem živé ob žiru in želodu, ne zbolé za trihinami, in da se črviči ti zaredé najraje pri prešičih v žganjarijah, kjer dobivajo ostanke. Al vse to je le misel; gotovega nihče ne vé. Pri ogerskih, hrvaških in kranjskih prešičih še dozda niso zapazili trihin ali saj tega ne, da bi bil kak človek umrl po njih.

Trihinska bolezen se tudi pri prešičih težko spozná, ali celo ne, dokler ni prešič vés poln teh črvičev.

Človeku pa ni skor nevarniše bolezní kakor je ta, ki se mu naredí po povžitem trihinastem mesu. Vés klavern postane, noge in roke ga bolé, težko se mu dela, nobena jed mu ne diši, glas mu je hripav, vés trd postane, obraz mu oteče, vročina ga kuha itd. Na zadnje pritisne vodenica in driska.

Grozna bolezen je tedaj, po kateri le malo kdo ozdravi. Varovati se bode tedaj treba, ako se nesreča primeri, da se vgnjezdi tudi v naše prešiče. Nikoli si-

rovega svinjskega mesa ali sirovih klobas jesti! — to je prva zapoved; druga pa, da se vsako svinjsko meso skozi in skozi prekuha tako močno, da mora poginiti vsak črv v njem. Vročina od 50 do 60 stopinj ga še le umorí, to je, bliz tista gorkota, pri kateri voda začne vreti.

Zapomnite si, dragi bralci, vse to, da ne boste nevedni, ako nesrečna bolezen tudi v naše prešiče pride. Na Českem (Pemskem) je že.

Poduk,

kako naj posamezen gospodar ali pa cela soseska obdeluje svoj gozd (boršt), da si izredí lesá.

(Konec.)

Naj se naposled še pomenimo o sledečih stvareh: Kdo naj zasadí drevesnice? Kdo naj skrbi, da se ohranijo? Kdo naj oskrbi seme za posetev? Kdo naj pripomore k gozdnemu obdelovanju? Kdo naj drevesa sadí? kdo žive plotove?

Za napravo drevesnic mora skrbeti soseska sama, ker ona iz njih največe dobičke vleče; soseska naj ima skrb, da se ohranijo in ona naj seme za-nje oskrbuje; soseska, naj so gozdi nerazdeljeni ali razdeljeni, tudi za druga zemljišča potrebuje drevja, tedaj gré nji prva skrb za to napravo.

Za oskrbovanje drevesnic so pred vsem gozdni varhi potrebni, ki stojé pod očitno kontrolo, to je, da se vsak, komur je le mar, o drevesnic sam prepriča, kakošne so, kako seme kalí, kako se rastlinski vrt oskrbuje, česa se v njem pogreša itd. — Iz tega cilj in konca ne bi imela drevesnica v kakem oddaljenem kotu, ampak bliz kake velike vasi biti.

Vodstvo drevesnega opravilstva naj se izročí kakemu izvedenemu možu, ktereга drevoreja veselí, na priliko kakemu učitelju, ker on je za tako opravilo tem pripraviši, ako se od začetka od dotičnega logarja v tem opravilu podučiti dá. — Ravnanje gozda naj, kar se samo po sebi vé, posestniki gozda sami opravljajo, — drevesno zasadbo pa tisti lastniki zemljišč, katerim bode to na dobiček, — naprave živih plotov pa tisti, katerim potem ne bo treba vsako leto poprejšnjih plank ali družih ograj delati.

Odgovor na vprašanje.

Iz Starega Loga smo prejeli sledeči dopis: „Tū je imelo več psov navadno pasjo bolezen. Bolnega psa je jelo po kakih 8—10 dni po vseh udih lomiti, posebno v zadnjem koncu života in na vrhu glave, po kakih 6 dneh je žival poginila. V naši hiši imamo še dva mlada lovska psa, ktera sta omenjeno bolezen prestala, samo lomljenje in trganje po gori imenovanih delih je ostalo, in to že zdaj skozi cele tri tedne trpi. Vprašamo Vas tedaj: ali jima je kaj pomagati ali ju bo treba pokončati?“

Odgovor. Tako imenovana „pasja bolezen“ (Staupe) napada najraje mlade pse, pa je tudi kužna in se loti potem tudi starejih; po prehlajenji v moko-mrzlem vremenu najraje nastane in veliko psov ob enem napade. Bistvo bolezni je katár nosa, sapnika in pljuč ali želodca in čev; temu pa se pritaknejo večidel kmali božjast in mrtvud vzlasti zadnjega života. Bolezen ta se šteje med najnevarniše, vzlasti kadar psa prime božjast. Brž iz začetka pomagajo včasih bljuvila; pri božjasti „opium“, pri mrtvudnosti se maže križ in hrbet s kafrovcem, vživati se daje „nux vomica“ (10 granov se kuha $\frac{1}{4}$ ure v 6 lotih vode) in te kuhovine vsake 3 uri po 1 ali 2 kavini žlicici psu vživati daje.